

**สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
และสิ่งแวดล้อมเมือง**

สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และสิ่งแวดล้อมเมือง

1. สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า เป็นแหล่งเศรษฐกิจเกี่ยวกับการผลิตและบริการต่างๆ เป็นแหล่งความรู้ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นสถานที่นันทนาการ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องบำรุงรักษาไว้ ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมีความเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่นันทนาการทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกับสถานที่นันทนาการทางธรรมชาติ เช่น ทะเลสาบ ชายหาด ถ้ำ น้ำตก และอื่นๆ เมื่อมีผู้เข้าไปใช้บริการมากๆ ทำให้เสื่อมโทรมและสกปรกได้ถ้าหากไม่มีการบำรุงรักษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

พื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออกมีแหล่งธรรมชาติที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดทำรายชื่อและให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีชื่อเสียง อุทยานด้วยทรัพยากร ตลอดจนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ในแต่ละจังหวัด จำนวน 31 แห่ง แหล่งธรรมชาติในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออกควรได้รับการฟื้นฟูอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งธรรมชาติประเภท ชายหาดของทุกจังหวัด ซึ่งถูกคลื่นกัดเซาะในช่วงฤดูมรสุม ส่งผลให้พื้นที่ชายหาดลดน้อยลง ชายหาดบางแห่งถูกกัดเซาะจนเป็นชายหาดชัน ไม่เหมาะสำหรับใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้แหล่งธรรมชาติประเภทน้ำตกก็ถูกทำลายสภาพธรรมชาติจากความมั่งง่ายของนักท่องเที่ยวที่ทิ้ง ขยะไม่เป็นที่ หรือการตั้งร้านค้าบริเวณโดยรอบ ทำให้ขาดความเป็นระเบียบและสูญเสียทัศนียภาพที่สวยงาม ในขณะเดียวกัน แหล่งธรรมชาติหลายแห่งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังเสื่อมโทรมไปตามสภาพเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปดูแลพื้นที่ได้เท่าที่ควร

2. สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมหมายถึงสิ่งแวดล้อม ที่มีคุณค่าในทางศิลป ะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี เทคโนโลยี ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันและรวมถึงศิลปกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมด้วย หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งสร้างสรรค์ที่มีคุณค่ากับสิ่งต่างๆ โดยรอบ

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ ตัวศิลปกรรมและ สภาพแวดล้อมที่อยู่โดยรอบและที่เกี่ยวข้อง คือ ปริมณฑลรอบตัวศิลปกรรมหรืออาณาบริเวณเมืองเก่า ซึ่งจำแนกได้ 15 ประเภท ได้แก่ วัด อาคาร สถาน อนุสรณ์ อนุสาวรีย์ ชุมชนโบราณ เมืองโบราณ โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ โบราณวัตถุ วัดร้าง และศาลา สนสถาน (กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552)

ตารางที่ 4-1 แหล่งธรรมชาติในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก

ลำดับที่	แหล่งธรรมชาติ	จังหวัด
1	เขากอทะลุ	พัทลุง
2	น้ำตกบ้านโตน	พัทลุง
3	น้ำตกหม่อมจู้ย	พัทลุง
4	ทะเลน้อย	พัทลุง
5	เกาะหนู - เกาะแมว	สงขลา
6	เขาดังกวน - เขาน้อย	สงขลา
7	น้ำตกโตนงาช้าง	สงขลา
8	น้ำตกบริพัตร	สงขลา
9	ทะเลสาบสงขลา	สงขลา
10	อุทยานนกน้ำคูขุด	สงขลา
11	หาดปากบางสะกอม	สงขลา
12	หาดสมิหลา	สงขลา
13	หาดเก้าเส้ง	สงขลา
14	หาดม่วงงาม	สงขลา
15	แหลมสนอ่อน	สงขลา
16	น้ำตกทรายขาว	ปัตตานี
17	หาดรัชดาภิเษก (หาดสายสมอ)	ปัตตานี
18	หาดแม่แห	ปัตตานี
19	หาดชลาสัย	ปัตตานี
20	หาดตะโละกาโปร์	ปัตตานี
21	แหลมตาศี (แหลมโพธิ์)	ปัตตานี
22	ถ้ำคูหาภิมุข	ยะลา
23	ถ้ำกระแซง	ยะลา
24	น้ำตกสุขทาลัย (น้ำตกกือลอง)	ยะลา
25	น้ำตกธารโต	ยะลา
26	น้ำตกละออรุ่ง	ยะลา
27	ถ้ำโต๊ะไม้	นราธิวาส
28	น้ำตกฉัตรวารินทร์	นราธิวาส
29	น้ำตกบาโจ (น้ำตกปาโจ)	นราธิวาส
30	น้ำตกซีโป	นราธิวาส
31	หาดนราทัศน์	นราธิวาส

ที่มา : กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม, 2555

น้ำตกหม่อมจู้ย จ.พัทลุง

แหลมสนอ่อน จ.สงขลา

น้ำตกทรายขาว จ.ปัตตานี

ถ้ำคูหาภิมุข จ.ยะลา

หาดนราทัศน์ จ.นราธิวาส

ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออกมีสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประเภทโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากรจำนวน 117 แห่ง ดังตารางที่ 4-2 โดยโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนส่วนใหญ่เป็นโบราณสถานประเภทวัด แต่ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมหลายแห่งได้รับความเสียหายหรือมีสภาพเสื่อมโทรม ทั้งจากการกระทำของมนุษย์ที่ขาดจิตสำนึกและไม่ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม รวมทั้งขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน และสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ฝน ความชื้น ความร้อน แสงสว่าง เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออกที่ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ โบราณสถานหลายแห่งได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์วาตภัย เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 สำนักศิลปากรที่ 13 สงขลา จึงขอรับการสนับสนุนงบประมาณภายใต้ปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง และงบประมาณจาก กรมศิลปากรในการบูรณะ ปรับปรุงโบราณสถานในจังหวัดสงขลา ได้แก่ 1) กำแพงเมืองสงขลา อำเภอเมือง 2) วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนิง 3) วัดดีหลวง ตำบลดีหลวง อำเภอสิงหนิง 4) วัดสนามชัย ตำบลสนามชัย อำเภอสิงหนิง 5) วัดโรง ตำบลโรง อำเภอกระแสดินทร์ และ 6) วัดจะทิ้งพระ ตำบลจะทิ้งพระอำเภอสิงหนิง และจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปดูแล รักษาโบราณสถานในพื้นที่ได้

ตารางที่ 4-2 จำนวนแหล่งโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนแหล่งโบราณสถาน (แหล่ง)
พัทลุง	29
สงขลา	63
ปัตตานี	18
ยะลา	3
นราธิวาส	4
รวม	117

ที่มา : สำนักศิลปากรที่ 13

“วัดคูเต่า” ความภาคภูมิใจแห่งชุมชน

วัดคูเต่า เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2299 ตั้งอยู่ที่หมู่ 6 ต.แม่ทอม อ.บางกล่ำ จ.สงขลา ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานโดยกรมศิลปากรเมื่อปี 2528 ต่อมาในปี 2554 ศาลา 100 ปีของวัดคูเต่า ได้รับรางวัลเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ค.ศ.2011 จากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก)

ชาวบ้านช่วยกันรื้อหลังคาศาลาเพื่อปูกระเบื้องใหม่

ศาลาการเปรียญวัดคูเต่า ริมคลองขุดอายุกว่าร้อยปี มีขนาดกว้าง 9.50 เมตร ยาว 11.05 เมตร มีโครงสร้างเป็นเสาไม้ ยกพื้นสูง ยกต่อม่อปูน หลังคารูปทรงมะลิลา มุงกระเบื้องดินเผาสีส้มแบบโบราณ คานโครงสร้าง เชื่อมต่อกับเสาดด้วยวิธีเข้าเดือย ไม้แบบโบราณ คือ การบากไม้ตรงส่วนปลายออกจนเหลือแกนเพื่อนำไปสอดเข้าในไม้ อีกท่อนหนึ่งเจาะช่องเอาไว้เท่าๆ กับขนาดของเดือยนั้น แล้วใช้ตะปูยึดสลักให้แน่น ลักษณะเด่นของศาลา 100 ปี เมื่อเทียบกับอาคารหลังอื่นๆ อยู่ที่ลวดลายปูนปั้นบริเวณหน้าบัน ซึ่งนักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบพม่าหรือมอญ ส่วนช่อฟ้าปูนปั้นเป็นรูปครุฑและหางหงส์ทำจากปูนหมักปูนดำที่ใช้เทคนิคเชิงช่างโบราณ

สถาบันอาศรมศิลป์* จึงเห็นความสำคัญของสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมที่งดงามของวัดคูเต่า แต่มีสภาพเสื่อมโทรม ในขณะที่สมาชิกในชุมชนเองก็ต้องการอนุรักษ์โบราณสถานและภูมิทัศน์ในพื้นที่วัดเช่นเดียวกัน ผู้นำชุมชนและสถาบันอาศรมศิลป์จึงเห็นพ้องให้ดำเนินการซ่อมแซมศาลาการเปรียญ ซึ่งเป็นอาคารเรียนหลังแรกที่มีคุณค่าทางจิตใจต่อคนในชุมชนเสมอมา

ศาลาการเปรียญที่บูรณะเสร็จสมบูรณ์

* : สถาบันอาศรมศิลป์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาทางเลือก ด้วยอุดมการณ์ที่มุ่งสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง คือ การเรียนรู้ศาสตร์และศิลป์อย่างเป็นองค์รวม ได้เล็งเห็นความสำคัญและคุณค่าของศาลาวัดคูเต่า จึงใช้ศาลาวัดคูเต่าเป็นฐานในการทำโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มาใช้เป็นงานเรียนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ฐานอนุรักษ์สถาปัตยกรรมซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning)

3. สิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน

การพัฒนาและการขยายตัวของเมือง อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรโดยขาดการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม นำมาซึ่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเมืองและชุมชน และเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนในด้านต่างๆ ตามมา เช่น การขาดแคลนที่อยู่อาศัย ปัญหาชุมชนแออัด การขาดความมั่นคงและสิทธิในที่อยู่อาศัย การขาดแคลนพื้นที่สีเขียวสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

จากการสำรวจข้อมูลชุมชนแออัดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่าพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออกมีชุมชนที่เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น 33,445 ครัวเรือน 319 ชุมชน ใน 46 เมือง ทั้งนี้พบว่าจังหวัดที่มีผู้เดือดร้อนสูงสุดคือจังหวัดสงขลา รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส และจังหวัดยะลา ตามลำดับ โดยปัญหาของเมืองใหญ่หลายๆ เมือง เช่น เมืองหาดใหญ่ เมืองสงขลา มีปัญหาการแผ่ขยายเขตเมืองอย่างไม่มีระเบียบ ปราศจากการควบคุมการขยายตัวของเมือง และการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน ในขณะที่พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาที่สำคัญ คือ ความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของประชาชน

ตารางที่ 4-3 ข้อมูลชุมชนที่เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก

จังหวัด	เมือง	ชุมชน	ผู้มีรายได้น้อย		ผู้เดือดร้อน	
			ครัวเรือน	หลังคาเรือน	ครัวเรือน	หลังคาเรือน
สงขลา	16	73	37,541	36,466	14,575	13,720
พัทลุง	7	32	2,203	2,103	2,161	2,274
ปัตตานี	6	49	22,243	17,873	4,041	3,116
ยะลา	3	56	19,454	13,722	6,170	4,837
นราธิวาส	14	109	18,578	17,346	6,498	6,310
รวม	46	319	100,019	87,510	33,445	30,257

ที่มา : สำนักงานโครงการบ้านมั่นคง, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). สิงหาคม 2551

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับหมู่บ้านในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2553-2555 ซึ่งในปี 2553 ได้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินจำนวน 35,210 ครัวเรือน และในปีงบประมาณ 2554 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการโครงการต่อเนื่อง เป็นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยจำนวน 10 ตำบล 2,420 ครัวเรือน และแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน 20 ตำบล

4. การจัดการพื้นที่สีเขียว

ในอดีตเมืองส่วนใหญ่เป็นเพียงชุมชนเล็กๆ วิถีชีวิตของชุมชนมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ แต่ต่อมาเมืองได้มีการพัฒนาและขยายตัวมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่ม ขึ้นของประชากร และการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความต้องการที่ดินเพื่อการก่อสร้างมีมากขึ้น ที่ว่างในเมืองลดน้อยลง ทำให้สมดุลด้านสิ่งแวดล้อมในเมือง ต้องสูญเสียไป เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น ปัญหามลพิษทางอากาศ และการเพิ่ม ขึ้นของอุณหภูมิ มีผลต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพของประชาชนในเขตชุมชนเมือง การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนเมืองเป็น วิธีการปรับปรุงสมดุลของสภาพแวดล้อมในเขตเมือง เนื่องจากพื้นที่สีเขียวก่อให้เกิดสุนทรียภาพ และความรื่นรมย์แก่เมือง

จากการสำรวจพื้นที่สวนสาธารณะซึ่งเป็นพื้นที่สีเขียวบริการในเขตเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบลในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก จำนวน 10 แห่ง พบว่าเทศบาลทั้ง 10 แห่ง มีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.089-7.89 ของพื้นที่ทั้งหมดของเทศบาล โดยเทศบาลทุกแห่งมีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวต่อพื้นที่เทศบาลทั้งหมดต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด¹ ดังตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4 พื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก

จังหวัด	อปท.	พื้นที่เทศบาล (ไร่)	พื้นที่สวนสาธารณะ (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่สีเขียว/พื้นที่เทศบาล (ร้อยละ)
สงขลา	เทศบาลนครสงขลา	6,075	448	7.37
	เทศบาลนครหาดใหญ่	13,125	1,036.25	7.89
	เทศบาลเมืองปาดังเบซาร์	7,012.5	6.25	0.089
	เทศบาลเมืองควนลัง	41,723.0	200.0	0.48
	เทศบาลตำบลบ่อตรู	8,043.75	184.5	2.294
	เทศบาลตำบลพะวง	25,212.0	140.0	0.555
พัทลุง	เทศบาลเมืองพัทลุง	8,338.75	15	0.18
ปัตตานี	เทศบาลเมืองปัตตานี	2,987.5	155	5.19
ยะลา	เทศบาลนครยะลา	11,875	490.96	4.13
นราธิวาส	เทศบาลเมืองนราธิวาส	4,687.5	353	7.53

¹ เทศบาลตำบลควรมีพื้นที่สีเขียวอย่างน้อยร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมดของชุมชน และพื้นที่สีเขียวบริการอย่างน้อยร้อยละ 3 ของพื้นที่ทั้งหมดของชุมชน

เทศบาลเมืองควรมีพื้นที่สีเขียวอย่างน้อยร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมดของชุมชน และพื้นที่สีเขียวบริการอย่างน้อยร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมดของชุมชน

เทศบาลนครควรมีพื้นที่สีเขียวอย่างน้อยร้อยละ 10 ตารางเมตรต่อคน หรือ 7.5 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน และพื้นที่สีเขียวบริการอย่างน้อย 4 ตารางเมตรต่อคน หรือ 2.5 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน

ดังนั้นจึงควรมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนร่วมกันพัฒนาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ชุมชนมากขึ้น เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในชุมชน โดยนอกจากมีพื้นที่สวนสาธารณะเป็นพื้นที่สีเขียวแล้ว ยังสามารถเพิ่มศักยภาพ ในการพัฒนาพื้นที่ อื่นๆ ให้เป็นพื้นที่สีเขียวได้ เช่น

- พื้นที่ว่างเว้นตามกฎหมาย ได้แก่ พื้นที่ทางเท้า พื้นที่เขตลอยร่น
- พื้นที่สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ได้แก่ พื้นที่เขตทางหลวง เขตรถไฟ
- พื้นที่ส่วนราชการ ได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย
- พื้นที่ศาสนสถาน ประวัติศาสตร์ และศิลปกรรม
- พื้นที่สาธารณะของแผ่นดิน ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง
- พื้นที่รกร้าง ได้แก่ พื้นที่ที่ถูกปล่อยทิ้งรกร้าง ไม่มีการใช้ประโยชน์

และเพื่อให้พื้นที่สีเขียวเกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน ในการเลือกพรรณไม้ควรเน้น การเลือกพรรณ ไม้ที่มีความหลากหลายของพืชพรรณ อายุ และขนาด เช่น

- พรรณไม้ในสวนสาธารณะ ควรปลูกไม้ยืนต้นที่มีเรือนยอดขนาดใหญ่ สามารถให้ร่มเงาได้ดี
- พรรณไม้บริเวณริมถนนและเกาะกลาง ควรเป็นพรรณไม้ที่ทนต่อมลพิษทางอากาศและ ฝุ่นละออง ทนต่อความร้อนและความแล้ง เช่น กระถิง ชี้เหล็ก ตะแบก ตะเคียนทอง
- พรรณไม้บริเวณริมทางเท้า เป็นการสร้างความร่มรื่นและสวยงามแก่ผู้ใช้ทางเดิน ควร เป็นพรรณไม้ที่ทรงพุ่มกว้าง ไม่ควรมีขนาดใหญ่และสูงเกินไป เช่น กันเกรา ตะแบก พิกุล
- พรรณไม้ริมน้ำ เลือกปลูกพรรณไม้ที่เหมาะสมปลูกบริเวณริมน้ำ เช่น กุ่มน้ำ จามจรี
- พรรณไม้บริเวณศูนย์การค้า อาคารพาณิชย์ เน้นปลูกต้นไม้เพื่อความสวยงาม พรรณไม้ที่ เลือกใช้ควรมีดอกสวยงาม เช่น กัลปพฤกษ์ ทองหลวง นนทรี
- พรรณไม้บริเวณลานจอดรถยนต์ ควรเป็นต้นไม้ที่มีเรือนยอดที่ให้ร่มเงา เช่น กระถิง จำปี จำปา ตะแบก

